

Verksamhetsredogörelse Valprövningsnämnden 2013

Till riksdagen

Valprövningsnämnden antog vid ett sammanträde den 5 februari 2014 sin verksamhetsredogörelse för 2013.

Härmed överlämnas Valprövningsnämndens verksamhetsredogörelse för 2013 till riksdagen.

Stockholm den 5 februari 2014

Marianne Eliason

Verksamhetsredogörelse

Valprovsningsnämnden 2013

Enligt 13 § lagen (2012:880) med instruktion för Valprovsningsnämnden ska nämnden senast den 22 februari varje år lämna en redogörelse för sin verksamhet under det senaste kalenderåret till riksdagen. Enligt övergångsbestämmelse 2 till instruktionen ska 13 § tillämpas för första gången i fråga om verksamhetsåret 2013.

Denna verksamhetsredogörelse är således den första i sitt slag som nämnden upprättar. Därför innehåller redogörelsen – förutom sedvanliga uppgifter – korta avsnitt om bakgrunden till inrättandet av nämnden, organisation, tjänstgöringsperioder och beslutsordning. Bakgrundsavsnitten finns i en bilaga till verksamhetsredogörelsen.

Personsammanställningen enligt val den 6 april 2011

Ordförande

justitierådet Marianne Eliason

Ersättare för ordföranden

justitierådet Per Virdesten

Ledamöter

Ola Sundell, f.d. riksdagsledamot

Pia Nilsson (S)

Marianne Kierkemann, f.d. riksdagsledamot

Björn von Sydow (S)

Martin Andreasson, f.d. riksdagsledamot

Helene Petersson (S)

Suppleanter

Ulf Grape (M)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Kerstin Lundgren (C)

Ola Nilsson (S)

Tommy Bernevång Forsberg (KD)

Leif Pettersson (S)

Valprovsningsnämndens kansli

Nämnden biträds av ett kansli med föredragande, sekreterare och assistenter. Kansliet är inrymt i riksdagens lokaler. Postadress: Valprovsningsnämnden, 100 12 Stockholm

Huvudföredragande

f.d. rådmannen och föredraganden vid riksdagens socialutskott Cecilia Persson fr.o.m. 2010-03-24

Föredragande

kanslichefen Jan Hult fr.o.m. 1991-06-01

föredraganden vid riksdagens finansutskott Lars Widlund fr.o.m. 2012-04-18

hovrättsassessorn och föredraganden vid riksdagens socialutskott Kirsten Dieden fr.o.m. 2012-04-18

föredraganden vid riksdagens utskottsavdelning Johan Sehlström fr.o.m. 2013-06-12

föredraganden vid riksdagens EU-nämnd Anders Dölling fr.o.m. 2013-06-12
chefsjuristen Lars Seger t.o.m. 2013-03-15

Sekreterare

utskottsassistenten Mattias Andersson fr.o.m. 2013-01-01

Assistenter

byrådirektören Kerstin Siverby som extra assistent under perioden 2013-01-01–2013-03-31

utskottsassistenten Tony Holmstedt fr.o.m. 2013-01-01

utskottsassistenten Katharina Wahl fr.o.m. 2010-11-08

Sammanträden

Valprovsningsnämnden har under året haft två sammanträden.

Ny arbetsordning

Enligt 5 § lagen (2012:880) med instruktion för Valprovsningsnämnden ska nämnden besluta om en arbetsordning och i den meddela närmare föreskrifter som behövs om nämndens organisation, arbetsfördelning, delegering av be-

slutanderätt, handläggning av ärenden samt formerna i övrigt för verksamheten.

Nämnden beslutade vid ett sammanträde den 10 april 2013 om en ny arbetsordning som gäller fr.o.m. den 15 april 2013 (prot. 5/2013, bilaga 2).

Remissutlåtanden

Valprovsningsnämnden har under 2013 lämnat följande remissutlåtanden:

- delbetänkandet Proportionalitet i val samt förhandsanmälan av partier och kandidater (SOU 2012:94)
- slutbetänkandet E-röstning och andra valfrågor (SOU 2013:24).

Nämndens yttranden har överlämnats till Justitiedepartementet (dnr 4-2013, bilaga 2 och 12-2013, bilaga 1).

Överklaganden

Valprovsningsnämnden har under 2013 fattat beslut i fyra överklaganden (dnr 8–11 2013).

Granskning av bevis

Valprovsningsnämnden har under 2013 granskat åtta bevis för nya ledamöter eller ersättare för ledamöter och i samtliga fall funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Riksdagsförvaltningens kanslistöd till Valprovsningsnämnden

Enligt 1 § andra stycket lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen ska förvaltningen biträda bl.a. Valprovsningsnämnden i följande avseenden.

Enligt 2 § 5 och 7–8 ska förvaltningen bl.a. ansvara för löner, arvoden och andra ersättningar till arbetstagare och arvodesberättigade hos riksdagens nämnder, svara för de utbetalningar som följer av beslut av riksdagens nämndmyndigheter, om kostnaderna ska belasta anslag som anvisats till förvaltningen samt utföra ekonomiadministrativa uppgifter för riksdagens nämndmyndigheter.

Enligt 7 a § ska Riksdagsförvaltningen träffa en överenskommelse med var och en av riksdagens nämndmyndigheter om förvaltningens kanslistöd till nämndmyndigheten. När Riksdagsförvaltningen lämnar kanslistöd till en nämndmyndighet ska förvaltningen beakta nämndens intresse av oberoende.

Valprövningsnämnden har under 2013 vid två tillfällen tagit upp och diskuterat vilket kanslistöd nämnden är i behov av. En skriftlig överenskommelse mellan nämnden och förvaltningen kommer att träffas i början av 2014.

Resultaträkning

Verksamhetens kostnader	201301–201312	201201–201212
Kostnader för ledamöter och personal	237 058	322 868
Övriga driftkostnader	11 007	27 268
Summa	248 065	350 135
Verksamhetsutfall	248 065	350 135

BILAGA

Bakgrund till inrättandet av Valprövningsnämnden

Valprövningsnämnden inrättades i samband med 1974 års grundlagsreform. Ledamöter och ersättare i nämnden valdes av riksdagen första gången den 13 mars 1974. Nämnden övertog uppgiften att pröva besvär över allmänna val m.m. från dåvarande Regeringsrätten.¹ Grundläggande bestämmelser på området finns i regeringsformen, riksdagsordningen (när det gäller val inom riksdagen), folkomröstningslagen (1979:369), kommunallagen (1991:900), sametingslagen (1992:1433) och vallagen (2005:837).

Valprövningsnämnden har ställning som förvaltningsmyndighet i regeringsformens mening, och förvaltningslagen (1986:223) är tillämplig på handläggningen av ärenden hos nämnden.

Valprövningsnämnden är den enda instansen som prövar överklaganden av beslut som fattats av Valmyndigheten och länsstyrelserna där de fastställer utgången av riksdagsval, landstingsval, kommunfullmäktigeval, Sametingsval och val till Europaparlamentet. Detsamma gäller beslut med anledning av särskilda förrättningar för utseende av efterträdare för avgångna ledamöter och andra ärenden.

En nyhet som följde med inrättandet av Valprövningsnämnden är att vissa val inom riksdagen kan överklagas. Det gäller t.ex. val av talman eller av utskott som genomförs med slutna sedlar.

Valprövningsnämndens uppgifter som klagoinstans omfattar även en rad administrativa valärenden, där talan mot myndigheternas avgöranden kan föras särskilt. Exempel på detta är beslut som rör valkretsindelning, fördelning av antalet mandat på valkretsar, valdistriktsindelning, registrering av partibeteckning, anmälan av kandidater och beställning av valsedlar.

Vid sidan av uppgifterna som klagoinstans ligger det på Valprövningsnämnden att pröva behörigheten hos riksdagsledamöter och ersättare för ledamöter (4 kap. 11 § regeringsformen) samt att granska bevis om val av riksdagsledamöter eller företrädare i Europaparlamentet och ersättare som utfärdas av centrala valmyndigheten (14 kap. 30 § vallagen).

Ett tillskott till Valprövningsnämndens uppgifter skedde genom inrättandet av Sametinget 1993. Sametingets valnämnds beslut om val till Sametinget överklagas hos Valprövningsnämnden. Sedan Sverige den 1 januari 1995 inträtt som medlem i EU prövar Valprövningsnämnden också överklaganden av valen i Sverige till Europaparlamentet.

¹ Fr.o.m. den 1 januari 2011 Högsta förvaltningsdomstolen.

Organisationen

De bestämmelser som primärt reglerar Valprovsningsnämndens organisation och verksamhet finns i 14 och 15 kap. i vallagen. Till dessa bestämmelser ansluter på olika sätt andra föreskrifter som rör val inom riksdagen och val till Sametinget samt övriga ärenden som lagts på nämnden.

I lagen (2012:880) med instruktion för Valprovsningsnämnden, som trädde i kraft den 1 januari 2013, finns ett antal bestämmelser om bl.a. arbetsordning, delegering, ärendenas handläggning, organisation och ersättningsfrågor.

Föreskrifter om val av ordförande och vice ordförande finns för Valprovsningsnämnden i 3 kap. 12 § regeringsformen och 8 kap. 2 § riksdagsordningen. Valprovsningsnämnden består av en ordförande, som ska vara eller ha varit ordinarie domare och som inte får tillhöra riksdagen, och sex andra ledamöter. Ledamöterna väljs efter varje ordinarie riksdagsval så snart valet har vunnit laga kraft och sitter fram till dess att ett nytt val till nämnden har ägt rum. Ordföranden väljs särskilt.

För ordföranden utses en ersättare i samma ordning och under samma villkor som gäller för valet av ordförande. Suppleanter för övriga sex ledamöter i nämnden utses enligt de regler som gäller för riksdagens organ i allmänhet. Även frågor om ordningen för inkallande av suppleanter och om kompletteringsval bestäms av de allmänna reglerna. Dessa förutsätter ett nomineringsförfarande på parlamentarisk grund.

För de sex ledamöterna ska lika många suppleanter utses. Riksdagen kan emellertid efter förrättat val av suppleanter genom ett särskilt beslut bestämma att utöka antalet suppleanter, vilka då ska väljas så snart det kan ske. Suppleanterna är inte personliga men kan delvis betraktas som ett slags grupp-suppleanter. Sålunda gäller att en suppleant som hör till samma grupp som en frånvarande ledamot har företräde att inträda i stället för denna. I övrigt gäller att suppleanterna har företräde i den ordning i vilken de har valts eller, om valet har förrättats med gemensam lista, i den ordning i vilken de har förts upp på listan.

Tjänstgöringsperioder

Överklaganden av riksdagsval prövas av den valprovsningsnämnd som har utsetts av den gamla riksdagen (3 kap. 12 § regeringsformen). Detsamma gäller kommunalvalen, som förrättas samtidigt som de ordinarie riksdagsvalen (15 kap. 11 § vallagen). Ny valprovsningsnämnd ska emellertid väljas efter ordinarie riksdagsval, så snart detta har vunnit laga kraft, för tiden till dess att ett nytt val till nämnden har ägt rum (enligt nyss nämnda grundlagsbestämmelse). En praktisk konsekvens av denna ordning är att Valprovsningsnämnden under en tid existerar i två olika sammansättningar. Mandatperioden för den gamla nämnden blir – utan att detta återspeglas i grundlagsbestämmelsen i 3 kap. 12 § regeringsformen – ”förlängd” när det gäller valen av landstings-

och kommunfullmäktige, eftersom prövningen av dessa val i allmänhet kan slutföras först vid en senare tidpunkt.

Beslutsordningen

I 15 kap. 11 § vallagen finns en beslutförhetsregel som innebär att samtliga ledamöter ska vara närvarande när Valprovsningsnämnden prövar ett överklagande. Undantag från bestämmelsen finns i 14 kap. 31 §, enligt vilken nämnden får ge ordföranden eller dennes ersättare i uppdrag att granska bevis om val av riksdagsledamöter m.fl. Enligt nämndens arbetsordning, som beslutades i april 2013, får ordföranden eller ersättaren för ordföranden

1. besluta om avskrivning av ärenden efter återkallelse
2. på nämndens vägnar granska bevis för en riksdagsledamot eller ledamot i Europaparlamentet och ersättare för sådana ledamöter som utses under löpande valperiod med anledning av att en ledamot avgått eller ersättare utsetts enligt 14 kap. 18–20 och 24 §§ vallagen
3. besluta om arvode till sekreteraren och andra som tjänstgör hos nämnden.

Regeln om samtliga ledamöters närvaro iakttas även vid prövning av val inom riksdagen och vid behandling av administrativa frågor i nämndens verksamhet. När det gäller omröstning till beslut i nämnden gäller bestämmelserna i 16 kap. rättegångsbalken (avseende rättegången i tvistemål) i tillämpliga delar, se 9 § andra stycket lagen (2012:880) med instruktion för Valprovsningsnämnden.